

TIDNING FÖR SVENSKARNA I ESTLAND

Sjunde årg.

N_o 34

Prenumerationspris:

Helt år Emk. 200:-

1/2 " " 100:-

I Sverige:

Helt år . . . Kr. 4:-

1/2 " . . . " 2:-

I Finland:

Helt år Fmk. 30:-

1/2 " " 15:-

Utkommer
alla onsdagar

Utgivare:
Svenska Folkförbundet

Redaktör: N. Blees

Riddaregat. 9, Reval.

Annonspis:

2 mark per mm.

I Sverige:

5 öre per mm.

I Finland:

30 penni per mm.

För annons, som infö-

res 10 eller flere ggr

räknas 20% rabatt.

17 sept.

1924

Utsikterna till kulturell självstyrelse.

I går kväll började riksdagen utan alla ceremonier åter sin verksamhet för hösten. En av de frågor, som nu i början upptages till behandling är folkminoriteternas s. k. "autonomilag". Detta lagprojekt är, som läsarna redan veta, flera år gammalt. Det har vandrat från utskott till utskott och sedan det kommit till riksdagen har det igen lämnats till utskotten för granskning och omarbetning. Nu har man emellertid kommit så långt, att man denna höst hoppas kunna antaga lagen. Under tiden har folkminoriteternas intresse något svalnat för saken, då ju lagen icke blir sådan, som de resp. folkminoriteterna ursprungligen hade tänkt sig den. Lagen bygger nämligen på extra självbeskattning för folkminoriteterna, vilket ju i och för sig är en god sak men i längden kan bli rätt betungande för mindre folkminoriteter. Folkdagen, som förutses i lagen, och de av densamma utsedda förvaltningsfunktionärerna underhållas icke av staten, utan måste folkminoriteterna själva sköta om

dessa apparater. Underhållet kunde ju visserligen tänkas delvis komma genom frivilliga insamlingar m. m., men beskattningsrätten måste dock förr eller senare ovillkorligen tillgripas. Och häri ligger svårigheten. — Skolornas underhåll kommer dock såsom hittills från staten.

Annars är lagen icke så illa. Den ger möjligheter till ett slags högre kommunal självstyrelse i kulturella frågor. Efter ett år torde saken ha hunnit så långt, att verksamheten på grundvalen av denna lag skulle kunna upptagas, om resp. folkminoriter så önska. Själva lagen måste dock först antagas av riksdagen, vilket av allt att döma, kommer att ske i den närmaste framtiden.

Vi skola längre fram återkomma till denna fråga.

N. B.

Prostsynoden i Hapsal d. 11 aug.

Av flera orsaker har referat i "Kustbon" av senaste prostsynodens förhandlingar blivit fördröjt. Härmed ett och annat.

Närvarande voro pastor J. Klasson, klockaren J. Lindström, herrarne J. Lindquist och J. Lind-

ström från Vormsö samt pastor Petzäll och herrarne O. Ingman och J. Klanman från Reval. Summa sju, varigenom kворum erhöles.

Efter psalmsång och bön, granskning av fullmakter samt val av funktionärer, skreds till prostval. Sedan pastor Klasson på förfrågan avböjt att ifrågakommo vid valet, valdes pastor Petzäll med sex röster. En blank sedel avlämnades.

Därefter diskuterades en del frågor, som inlämnats till behandling.

Den första, som inlämnats av pastor Petzäll, löd på följande sätt: Vad kan från svenska prosteriets sida i kyrkligt avseende göras för Nuckö?

Inledare var frågeställaren, som bl. a. särskilt behandlade Rickholzbornas andliga svårigheter i denna den religiösa splittringens tid och deras hehov av kyrklig själavård utöver den, som nu tack vare lokala förhållanden och Nuckö församlings språkligt blandade karaktär ej i av befolkningen önskad utsträckning kunde erbjudas.

Någon bestämd åtgärd vidtogs ej av synoden, men uttalade denna sin förhoppning om, att den

nye rektorn på Birkas, pastor Söderbäck, ej skulle vara ovillig att i mån av tid och kraft och Nuckö pastors önskingar biträda denne med predikan och andra av denna äskade förrättningar.

Andra frågor, som behandlades, gällde faran av församlingslivets splittrande genom religiöst arbete från olika samfunds sidor, varvid framhölls ej faran av lekmanarbete utan av för många samfunds divergerande verksamhet, samt behovet av ett ålderdomshem på de olika svenskplatserna. Den senare frågan återges i någon mån på annat ställe i dagens nummer.

Den sista frågan, som inlämnats av pastor Klasson och av honom inleddes, syftade till beredande av möjligheter att göra synoderna mer tillgängliga för församlingarna i deras helhet. Och beslöt synoden i anledning därav, att i god tid program för synoderna, omfattande högmäs-sogudstjänst och offentligt föredrag, skulle utfärdas. Officiella frågor skulle av synoden i överensstämmelse med dess karaktär secret behandlas, men dessutom skulle frågor av gemensamt allmänintresse, helst inledda av i synoden delegerad lekman, offentligt diskuteras.

Pastor Petzäll frambar till ordföranden, pastor Klasson, synodens tack för det sätt, varpå denne lett förhandlingarna vartill han anknöt en tacksm Erinran om det förtroende, som visats honom vid prostvalet, varpå synoden avslöts med bön och psalm-sång.

Erik Petzäll
Skr. vid synoden.

Ålderdomshem i svenskbygden.

Först och främst vill under-tecknad med tacksamhet och glädje ha konstaterat, att vårt organ "Kustbon" under det senaste året visat glädjande tendenser till uppsving och stor målmedvetenhet. Gång efter an-

nan ha skrivits mycket goda saker. Och nu senast har Joel Nyman på Vormsö uttalat sig rakt på sak i en för oss alla viktig och stor fråga. Det är mannaord i Joel Nymans uppsats om "Vår fattigvård" och sådana ord accepteras med glädje. Tack!

Frågan om gemensamt ålderdomshem väcktes på senaste prostsynoden av undertecknad, men tanken är icke från början min utan den stammar från en av våra ledare i svenskhetsarbetet, lektor Pöhl i Reval. Och helt visst har herr Pöhl länge burit på denna tanke. Nu beslöts emellertid på synoden, ur vars protokoll en del meddelanden göras i dagens nummer, att den nyvalda prosten skulle till envar kommun i svenska Estland ingå med prostsynodens enhälliga uttalade anmodan om byggandet av ålderdomshem. Tanken på ett gemensamt sådant ansågs mindre lämpligt, helt enkelt av det skäl, att exempelvis en gammal Vormsöbo ej gärna skulle vilja draga över till Nuckö för att där sluta sina dagar eller tvärtom.

Därför ansågs lämpligast att varje kommun byggde sitt ålderdomshem. En sak, som givetvis i våra stora kommuner, Vormsö och Nuckö, ej vore så svår att realisera — om den goda viljan finnes. Och på den punkten har just Joel Nyman talat mannaord, vidsynta mannaord till envar, vilket samfund han än må bekänna sig till. Se bort från vad som skiljer och håll fast vid det ena nödvändiga, kärleken, se där kärnan i Joel Nymans uppsats.

Men frågan måste grundligt skärskådas. Vi måste, när det gäller denna sak också besinna, att ålderdomshemmet skall äga en föreståndarinna. Dock tror jag ej, att det spörsmålet blir skrämmande. Vad tarvas i dessa stora samhällen, Vormsö och Nuckö, om ej en skolad föreståndarinna-syster till tjänst för de lidande och sjuka och fattiga!

Hon skulle få sin bostad i det nya ålderdomshemmet och tillsvarens ansvara för detta. Det vore den billigaste och bästa lösningen av det spörsmålet.

På Nuckö har S. O. V. sedan gammalt ett jordstycke. Helt visst skulle man här få tomt till ett ålderdomshem. Och ej skulle staten i ett fall som detta vägra att skänka virke. Ritningar torde gratis kunna anskaffas.

Nog finnes det möjligheter — om blott viljan finnes!

Med dessa rader vill under-tecknad ha sänt Joel Nyman ett tack för hjälpen. Och samtidigt vill jag meddela, att synodens hemställan i dagarna översänts till vederbörande kommuner.

Reval den 13. 9. 1924.

Erik Petzäll.

Söndagsskolan i Revals St. Mikaelsförsamling.

I denna tid av minskad religionsundervisning i våra skolor torde behovet av planmässigt ordnad söndagsskola ej behöva diskuteras.

Undertecknad har för denna termin åtagit sig församlingens söndagsskola. Dess framtida anordning lägges på följande sätt. Skolan delas i tvenne grupper, en yngre för barn i åldern 8 t.o.m. 12 år och en äldre för barn i åldern 13 år och däröver. Grupperna samlas varannan söndag.

Den yngre kommer huvudsakligen att sysselsätta sig med resp. söndagens texter (t. vid. Högm. II), den äldre som avses bliva en förberedelse till konfirmationsskolan, sysslar med bibelstudium och kyrkohistoria.

Givetvis äro dessa tillfällen för församlingens barn och ungdom väl värda att tillvaratagas, varjämte betonas, att söndagsskolarbetet ej torde komma att bliva betungande, då endast varannan söndag ifrågasättes.

Erik Petzäll.

Församlingshögtid.

Församlingshögtider eller församlingsaftnar anordnas stundom i våra svenska församlingar i "det gamla landet" för att giva församlingarna tillfälle att komma i beröring med rel. och kyrkl. spsörsmål, som ej utan vidare kunna behandlas från predikstolen vid allmän gudstjänst. De avse dessutom personligt utbyte mellan själasörjare och församling på mer obundet och fritt sätt än som vid församlingens gudstjänster kan ifrågakomma. Undertecknad har för avsigt att ungefär en gång i månaden under vintern anordna sådana församlingsaftnar och emotser församlingsbornas understöd därvid. En talrikt besökt församlingsafton brukar kunna skänka en säregen feststämning.

Det föredrag, som denna gång skall hållas, "Vår högmässogudstjänst", samlar tankarna kring det förnämsta och centrala i en kristen församlings liv och vill därför skänka en inblick i vår gudstjänsts väsen, uppkomst och historia.

Församlingsgudstjänsten blir alltså den ledande tanken vid denna afton och skall den tanken belysas även genom sång och musik och levande lågor i kornorna.

Erik Petzäll.

Nargö.

Vi nargöbor låta sällan tala om oss i Kustbon, icke av blygsamhet utan förvisso av tröghet. Vi ha ej heller så mycket att skriva om. Livet går sin glada gång.

Vi ha emellertid haft en ovanligt vacker sommar på Nargö. Så har varit fallet i hela landet, men hos oss i särskilt hög grad. Vi ha lidit av torka. Vårskörden blev visserligen bra, men ej alldeles så som i fjol och potatisen är alldeles för ynklig. Ej heller har fisket varit särdeles gynnsamt under sommaren. Nu

mot hösten har det dock lyckats bättre.

Vad vår andliga nödtorft beträffar, så ha vi i sommar haft vår kyrkoherde boende ibland oss tidsals, varigenom vi beretts tillfälle till gudstjänst och andakt på fädernas vis mer än eljest under åren.

En åtgärd, vi vidtagit som kan få mana till efterföljd, är den att vi tagit i tu med att förbättra och försköna vår kyrkogård, vilket sannerligen väl behövdes. Två dagar voro vi samlade, varvid vi tagit upp gångarna och röjt bort stenarna. Nästa steg blir uppdelningen av gravgården i familjegravar samt planteringar av en granhäck kring densamma.

Vi vänta nu också på att få vår föreläsarefråga ordentligt löst. Under den gångna vintern hade vi ingen. Mätte det lyckas vår kyrkoherde att skaffa oss en i vinter.

Vad den yttre saken såväl för vårt lekamliga som vårt andliga beträffar, alltså vad angår vår framtid och vår hemorts rätt här på ön, så ha vi det nog så osäkert ännu. Blott för ett år i sänder sitta vi på våra små arrenden. Emellertid ha vi nu till jordbruksministeriet gjort en hemställan om arrende på tio år — till den kraft och verkan det hava kan. En ofantligt stor hjälp vore oss regeringens tillmötesgående i det stycket.

E—k.

Den gångna veckan.

Bland den gångna veckans tilldragelser må nämnas lantbruksutställningens öppnade i Reval fredagen den 21 dennes. Denna utställning är icke så rik på föremål som de föregående årens utställningar ha varit, men har sitt stora intresse ändå, då det är endast verkligt goda föremål, som utställts.

Riksdagens finansutskott har behandlat frågan angående angivande av de varor, på vilka tullavgiften finge sänkas. Finans-

minister O. Strandman, som varit närvarande, har förklarat, att dyrtiden icke beror på de höjda tullavgifterna, utan på andra orsaker. Ministern ansåg tullförhöjningarna nödvändiga. Dock beslöts sänka avgifterna för socker, vete, smör m. m.

Under den gångna veckan har det varit synnerligen blåsigt. Regnvädret övergick sedan till storm. Några nämnvärda skador har stormen dock icke åstadkommit.

I går den 16 dennes började riksdagens höstsessioner. Om riksdagen närmare i nästa nummer.

Utlandet.

Världsparlamentets i Genève fredsarbete tycks inte bli resultatöst, ehuru MacDonald och Herriot ha vitt skilda åsikter i frågan om metoderna för krigens avskaffande. Ingen tror ju på möjligheten, att det går att helt och hållet undvika krig, icke MacDonald heller, men en ständig strävan i den riktningen, byggande på en allmänt antagen internationell domstol, borde så småningom bereda väg för och föra världen fram till en varaktig fred.

Befolkningen i Tyskland ser nu förhoppningsfullt mot framtiden, då ställningen snart kommer att bli bättre. Redan nu har den franska militärstyrkan delvis lämnat ockupationsområdet och de tyska myndigheterna själva tagit ledningen om hand. Vi hoppas, att de konservativa i Tyskland icke skola ställa sig hindrande i vägen för fredssträvandena på den inslagna banan. Som bekant, hade de rätt svårt att finna sig i de antagna Davesförslagen och med anledning därav har till franska, engelska och belgiska regeringscheferna överlämnats en skrivelse av rikskansler Marx, vari denne meddelar, att han ser sig nödsakad att omedelbart offentliggöra den proklamation, vari Tyskland fränsäger sig allt ansvar för världskrigets utbrott.

Rikskanslern förklarade, att of-fentliggörandet uppskjutits för att icke störa Londonförhandlingarna och att det icke kommer att med-föra någon förändring av tyska regeringens politik beträffande ny-ligen i London undertecknade överenskommelser. Omedelbart efter skrivelsens mottagande lät Herriot för tyska regeringen till-kännagiva, att offentliggörandet av den nämnda proklamationen skulle göra ett synnerligen dåligt intryck, och förklara, att franska regeringen gjorde alla förbehåll beträffande följderna av ett offent-liggörande.

Efter några arbetsamma dagar i Genève ha Englands och Frank-rikes premiärministrar lämnat skå-deplatsen för folkförbundsmö-tets förhandlingar. Den viktigaste händelse, som under mötet inträ-fat, är förbundets beslut att snarast möjligt inkalla en internatio-nell konferens till rustningarnas begränsande, sedan de menings-skiljaktigheter, som ännu existera i vissa punkter, hävts.

De oroligheter, som sedan någon tid pågått i Kina, ha nu utvecklats till fullt inbör-des krig, sedan guvernören över Mandsjuriet, Tjang-so-lin, förklar-at krig mot regeringen i Peking.

På grund av krigsförklaringen har kabinettet i Peking utfärdat ett dekret, varigenom militärgu-vernören i Tje-kiang och förs-

varskommissarierna i Shanghai be-rövas sin officiella rang och mili-tärguvernören i Kiangsu beordras att avsända en expedition för att tvinga dessa rebeller till under-kastelse under centralregeringen, vidare återställa ordningen och vidtaga nödiga åtgärder för att skydda utlänningars liv och egen-dom.

Den internationella smugglings-konferensen.

Samlas i november.

Frågan om en internationell smugglingskonferens i Helsing-fors denna höst har enligt H. S. numera fortskridit så långt, att en icke-officiell inbjudan utfärdats till regeringarna i Sverge, Norge, Danmark, Tyskland, Polen, Lett-land, Litauen, Ryssland och Est-land. Alla utom Ryssland och Litauen ha meddelat, att de sko-la sända representanter, men des-sa två stater väntas även komma att göra det. Antagligen kom-mer konferensen att hållas i no-vember.

Ny flygexpedition till polen.

Ett försök skall göras av fransmannen de Paier. Enligt telegram från Paris ämnar den franske flygaren de Paier före-taga en framstöt mot nordpolen. Expeditionen avgår från Rouen till Norge, där inköp av hundar skall

göras. Därifrån resa fransmännen till Spetsbergen för att övervintra och senare fortsätta upp till po-larregionerna.

Ledaren för expeditionen har uttalat, att han har för avsikt att övervintra i Jungfrubukten på Danskön. Där skall ett meteoro-logiskt observatorium anläggas, vilket genom en stark trådlös station, som blir världens nordli-gaste, kommer dagligen att sän-da meddelanden från polarområ-dena.

Kyrkliga tillkännagivanden.

14. sönd. e. Tref.

(21. sept.)

Hög m. med Nattv. L. Rågö kl. 10 f. m. Prosten.

Gudstjänst St. Mikael-kyrkan kl. 1/211 f. m. Klockaren.

Sönd.-skola (yngre avd.) kl. 12. Klockaren. —

Församlingshögtid i St. Mikael kyrka torsd. 25 kl. 1/28 e. m. — Föredrag av pros-ten: "Vår högmässogudstjänst". — Solosång och musik.

Vigde: Läraren Hans Ves-terblom, Nargö, och Vera Dru-silla Rosen, båda fr. denna förs.

Förelyste: Sjökaptenen Jo-han Gustaf Mannelin fr. Helsing-fors norra svenska förs. och Fru Charlotta Misi Hiärdis Knüppfer, f. Gahlnbäck, fr. denna försam-ling.

F ö d d a :

En dotter

Reval den 10 september.

Ester och Erik Petzäll,
f. Tidstrand.

Vår dotter

HILDA OLIVIA

Maria och Gösta Grönstrand
20 august 1924.

Vår älskade moder

Maria Dorothea Jürgenson,
f. Berg,

har den 3 aug. 1924 stilla och frid-
fullt avlidit på Nargö i sitt 89 lev-
nadsår, upplevat 60-årigt äktenskap,
sörjd och saknad av barn, barnbarn
och barnbarnsbarn.

Ro efter mödan
vila så skön.